

8. Sınıf Türkçe Ders Kitabındaki Yazma Etkinliklerinin Yaratıcı Yazmaya Uygunluğu Bakımından Değerlendirilmesi

Evaluation of Writing Activities in the 8th Grade Turkish Textbook in Terms of Suitability for Creative Writing

Bünyamin SARİKAYA^{1a}

^a Doç. Dr., Muş Alparslan Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, Muş, Türkiye

ORCID: 0000-0002-8393-7127

b.sarikaya@alparslan.edu.tr

Anahtar Kelimeler:

- 1.Yazma,
- 2.Yaratıcı yazma,
- 3.Etkinlik,
- 4.Ders kitabı

Keywords:

- 1.Writing,
- 2.Creative writing
- 3.Activity,
- 4.Textbook/coursebook

Geliş Tarihi:

01.06.2021

Kabul Tarihi:

09.06.2021

Yayın Tarihi:

30.06.2021

Öz

Bu çalışmada ortaokul 8. sınıf Türkçe ders kitabındaki yazma etkinliklerinin yaratıcı yazmaya uygunluğunun değerlendirilmesi amaçlanmaktadır. Çalışma kapsamında 2019-2020 eğitim - öğretim yılından itibaren okutulan ve MEB tarafından yayımlanan 8. sınıf Türkçe ders kitabındaki yazma etkinlikleri incelenmiştir. Nitel araştırma yönteminin kullanıldığı çalışmada veriler doküman incelemesi yoluyla toplanmıştır. Çalışmada veri toplama aracı olarak alan yazın taraması ve uzman görüşleri doğrultusunda araştırmacı tarafından geliştirilen "Yazma Etkinliklerinin Yaratıcı Yazmaya Uygunluğu Formu" kullanılmıştır. Verilerin analizinde ise betimsel analiz tekniği kullanılmıştır. 8 tema, 24 okuma metni ve toplam 192 etkinliğin incelendiği çalışmada toplam yazma etkinliği sayısının 54 olduğu saptanmıştır. 54 yazma etkinliğinden 20'sinin (% 37,03) yaratıcı yazmaya doğrudan uygun olduğu, 19'unun (% 35,18) kısmen uygun olduğu ve 15'inin (% 27,77) ise uygun olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Çalışmada ulaşılan sonuçlar alan yazında benzer konuda yapılmış diğer çalışmaların sonuçlarıyla tartışılmış ve öneriler sunulmuştur.

Abstract

In this research, it is aimed to evaluate the appropriateness of the writing activities in the 8th grade Turkish textbook for creative writing. Within the scope of the study, the writing activities in the 8th grade Turkish textbook, which has been taught since the 2019-2020 academic year and published by the Ministry of National Education, were examined. In the study in which the qualitative research method was used, the data were collected through document analysis. In the study, "The Appropriateness of Writing Activities for Creative Writing Form" developed by the researcher in line with the literature review and expert opinions was used as a data collection tool. In the analysis of the data, the descriptive analysis technique was used. In the study in which 8 themes, 24 reading texts and a total of 192 activities were examined, it was determined that the total number of writing activities was 54. It was concluded that 20 (37.03%) of the 54 writing activities were directly suitable for creative writing, 19 (35.18%) were partially suitable and 15 (27.77%) were not. The results obtained in the study were discussed with the results of other studies on the same subject in the literature and suggestions were presented.

Atıf: Sarıkaya, B. (2021). 8. sınıf Türkçe ders kitabındaki yazma etkinliklerinin yaratıcı yazmaya uygunluğu bakımından değerlendirilmesi. *Muş Alparslan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(1), 79-94.

Citation: Sarıkaya, B. (2021). Evaluation of writing activities in the 8th grade turkish textbook in terms of suitability for creative writing. *Muş Alparslan University Faculty of Education Journal*, 1(1), 79-94.

¹ Sorumlu yazar/Corresponding author

Giriş

Türkçe eğitiminin temel dil becerilerinden biri yazma becerisidir. Bu beceri sadece Türkçe eğitiminde değil tarih boyunca tüm insanlığın gelişiminde son derece önemli bir rol oynamıştır. Çeşitli formlarla günümüze kadar bir gelişim ve değişim halinde ulaşan bu becerinin tanımı da farklı araştırmacılar tarafından farklı şekillerde tanımlanmıştır. Söz gelimi “bilginin elde edilmesi ve bilginin ifade edilmesi ile ilgili süreçlerden oluşan bir beceri” (Carter vd., 2002); “duygu, düşünce istek ve olayların belli kurallara uygun olarak birtakım sembollerle anlatılması” (Özbay, 2009: 115); “birtakım sembollerle, duygu, düşünce, istek ve tasarıların anlatılması ve insanın kendini tam ve doğru bir biçimde ifade ederek insanlarla sağlıklı iletişim kurmasında önemli bir anlatım aracı” (Özdemir, 2008: 28); “düşüncelerimizi ifade edebilmek için gerekli sembol ve işaretleri kurallarına uygun bir şekilde ve okunaklı olarak üretebilmek” (Akyol, 2000: 146); “bilinçle bilinçaltının birleşip bütünleşmesine yardımcı olan bir tür ruhsal-sinirsel kas etkinliği” (Covey, 2006: 153) biçimlerinde tanımlanmıştır. Yazma becerisi aynı zamanda yaratıcılık da gerektiren bir kavramdır. Bu bağlamda çalışmada yaratıcılık kavramına yer vermenin de yararlı olduğu düşünülmektedir.

Yaratıcılık, özgün buluşlar ortaya koyma becerisidir (Dikici, 2001). Bilinen şeylerden yepyeni bir şey çıkarmak, yeni, özgün birleşime (sentez) varmak, birtakım sorunlara yeni çözüm yolları bulmak (San, 2008: 15); veya bilinenin, alışılmış ve kalıplaşmış olanın tam karşıtı olan bir davranış biçimi, düşünme süreci ya da yeni bir ürün ortaya koyma becerisidir (Koray, 2004: 2). Yaratıcılık aynı zamanda dünyaya yeni ürünler ya da düşünceler sunabilmek de demektir (Noyanalpan, 1993; akt: Yenilmez ve Yolcu, 2007: 96). Öte yandan Robinson (2008: 131) ise yaratıcılığın zekânın bir işlevi olduğunu, çok çeşitli biçimlerinin de bulunduğunu belirtmektedir. Aynı zamanda ona göre yaratıcılık, insan zekâsının etkin bir biçimde katıldığı tüm faaliyetlerde mümkündür.

Yaratıcılığın çeşitli aşamaları bulunmaktadır. Copley, (2001; akt: Yaman ve Yalçın, 2005: 44) bu aşamaları şu şekilde sıralamaktadır:

- Var olan bir problemi tanıma,
- İlgili fikirlerden çeşitlilikler üretme,
- Olası ürünlerin değerlendirilmesini yapma,
- Problemin çözümünü sağlayan uygun sonuçları taslak haline getirme.

Yaratıcılık kavramının etkilediği veya iç içe olduğu kavramlardan biri de yazma becerisidir. Bu bağlamda alan yazında yaratıcı yazma olarak ifade edilen bu kavram hakkında da bilgi sunmak gerekir.

Yaratıcı yazma, bireyin yazma eylemini içten bir şekilde tanıması ve sürdürmesi sürecidir. Bu beceri için bütün kişilerin farklı yetenekleri ve seviyeleri bulunmaktadır (Hui, 2007). Benzer düşünceleri Özer ve Şahan (2011) da çalışmalarında dile getirmişlerdir. Onlara göre de yaratıcı yazma kişilerin farklı şekillerde duyuşsal ve zihinsel anlamda yazmaya

istekli olma halleridir. Bu yazma etkinliğinin temel amacı; öğrencilerin duygu ve düşüncelerini sıkıcı, tekrarlayan, sıradan bir yazıdan ziyade özgün, akıcı ve ilginç bir şekilde ifade etmelerini sağlamaktır.

Oral'e göre (2008) yaratıcı yazma, öncelikle bir kişinin herhangi bir konu hakkında fikir ve düşüncelerini ortaya koyması ve özgün, akıcı fikirler üreterek kâğıda dökmesi işidir. Sarıkaya (2020: 45) yaratıcı yazmayı "bireyin hayal dünyası aracılığıyla duygu ve düşüncelerini herhangi bir engel olmadan ve yeni bir ürün ortaya koyduğu yazma yaklaşımı" olarak tanımlamıştır.

Yaratıcı yazmanın insan hayal dünyasını harekete geçirdiği düşünüldüğünde birçok yararının da olduğu söylenebilir. Yaratıcı yazmanın faydaları aşağıdaki gibi sıralanabilir (Karadağ Yılmaz ve Erdoğan, 2019):

- Yaratıcı yazma öğrencilere hayal güçlerini dilediği şekilde kullanılmaktadır.
- Öğrenciler yazıda neyin değil nasılın önemli olduğunu kavramaktadırlar.
- Yaratıcı yazma çalışmaları sözcüklerin kavranması yönünden gelişim sağlamaktadır.
- Yaratıcı yazma çalışmaları bireyin kendini tanıyabilmesine katkı sağlamaktadır.
- Yaratıcı yazma, yazma endişesini gidermektedir.
- Yaratıcı yazma, yazmaya yönelik özgüveni artırmaktadır.
- Yaratıcı yazma, yazma hakkında düşünceleri iyi yönde etkilemektedir.
- Yaratıcı yazma, yaratıcılığın gelişmesini sağlamaktadır.
- Yaratıcı yazma, yazılı anlatım yeteneklerini artırmaktadır.
- Yaratıcı yazma, düşünme yetisini artırmaktadır.

Yazma becerisi Türkçe eğitiminin temel dil becerileri arasında önemli bir yer tutmaktadır. Özellikle ilköğretim aşamasında öğrencilerin en fazla ders kitaplarıyla iç içe olduğu düşünüldüğünde bu kitaplarda yer alan etkinliklerin de öğrencilerin dilsel ve bilişsel becerilerini geliştirici özellikte olması gerekir. Bu bağlamda alan yazın incelendiğinde yaratıcı yazmayla ilgili çeşitli çalışmalar yapıldığı saptanmıştır. Türkçe dersi öğretim programlarında yer alan kazanımların yaratıcı yazma bağlamında değerlendirildiği çalışmalar (Bulut ve Çiftçi, 2014; Uyğun ve Çetin, 2020; Sarıkaya, 2020); Türkçe öğretiminde yaratıcı yazma becerisinin geliştirilmesine yönelik çalışmalar (Maltepe, 2006; Temizkan, 2010; Demir, 2012); ilköğretim öğrencilerinin yaratıcı yazma becerilerinin değerlendirildiği çalışmalar (Öztürk, 2007; Beydemir, 2010; Ak, 2011; Kırmızı, 2011; Yüksel, 2016); Türkçe ders kitaplarındaki yazma etkinliklerinin yaratıcı yazma bağlamında değerlendirildiği çalışmalar (Çarkıt, 2019; Uyğun, 2019) bulunmaktadır. Türkçe ders kitaplarındaki yazma etkinliklerinin yaratıcı yazma becerisi bağlamında değerlendirildiği çok az çalışma bulunmaktadır. Çalışmanın bu açıdan alan yazına katkı sunması beklenmektedir. Bu bağlamda araştırmada

ortaokul 8. sınıf Türkçe ders kitabındaki yazma etkinliklerinin yaratıcı yazmaya uygunluğunun değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Yöntem

Araştırmanın Modeli/ Deseni

“8. Sınıf Türkçe Ders Kitabındaki Yazma Etkinliklerini Yaratıcı Yazmaya Uygunluğu Bakımından Değerlendirmeyi” amaçlayan bu çalışma nitel araştırma deseninde yapılandırılmıştır. “Gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi veri toplama tekniklerinin kullanıldığı nitel araştırmalarda algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konması amaçlandığından” (Yıldırım ve Şimşek, 2008) çalışmaya en uygun yöntemin nitel araştırma olduğu düşünülmektedir.

İncelenen Dokümanlar/Araştırma Materyali

Araştırmada incelenen materyal 2019-2020 eğitim öğretim yılında Millî Eğitim Bakanlığı tarafından yayımlanan ortaokul 8. Sınıf Türkçe Ders Kitabı’dır.

Adı	Yayın Evi	Basım Yılı	Okutulduğu Öğretim Yılı	Yazar/ları	Metin Sayısı
Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Ders Kitabı 8	MEB	2019	2019-2020	Hilal Eselioğlu Sıdıka Set Ayşe Yücel	24

Verilerin Toplanması ve Veri Toplama Aracı

Nitel araştırmalarda verilerin toplanması işleminde gözlem, görüşme ve doküman incelemesi olmak üzere üç veri toplama tekniğinden yararlanılmaktadır. Doküman incelemesi, araştırmanın konusu ile ilgili bilgi içeren materyallerin analiz edilmesidir. Bu materyaller; kitap, dergi, gazete, arşiv, mektup, resmi yayın ve istatistikler olabileceği gibi konuyla ilgili film, video veya fotoğraflar da olabilir (Özmen ve Karamustafaoğlu, 2019). Bu çalışmada da verilerin toplanmasında doküman incelemesi tekniği kullanılmıştır. Çalışmada veri toplama aracı olarak alan yazın taraması ve uzman görüşleri doğrultusunda araştırmacı tarafından geliştirilen “Yazma Etkinliklerinin Yaratıcı Yazmaya Uygunluğu Formu” kullanılmıştır.

Verilerin Analizi

Bu çalışmada elde edilen veriler betimsel analizle çözümlenmiştir (Yıldırım ve Şimşek, 2008: 224). Bu yaklaşımda elde edilen veriler, araştırmacı tarafından önceden belirlenmiş olan temalara göre özetlenir ve yorumlanır. Betimsel analiz dört aşamadan oluşur: 1. Betimsel analiz için bir çerçeve oluşturma. 2. Oluşturulan çerçeveye göre verilerin

işlenmesi. 3. Bulguların tanımlanması. 4. Bulguların yorumlanması (Yıldırım ve Şimşek, 2008: 224).

Veriler analiz edilirken üç alan uzmanı değerlendirmelerini özgürce yapmışlardır. Daha sonra bir araya gelinmiş ve görüşler karşılaştırılmıştır. Araştırmada güvenilirlik için Miles ve Huberman'ın (1994) güvenilirlik formülü [$\text{Güvenirlik} = \frac{\text{Görüş Birliği}}{\text{Görüş Birliği} + \text{Görüş Ayrılığı}}$] kullanılmıştır. Yapılan hesaplama sonucunda çalışmanın güvenilirliği % 88 olarak tespit edilmiştir. Miles ve Huberman (1994) araştırmalarda güvenilirlik için % 70'in geçerli bir oran olduğunu ifade etmişlerdir.

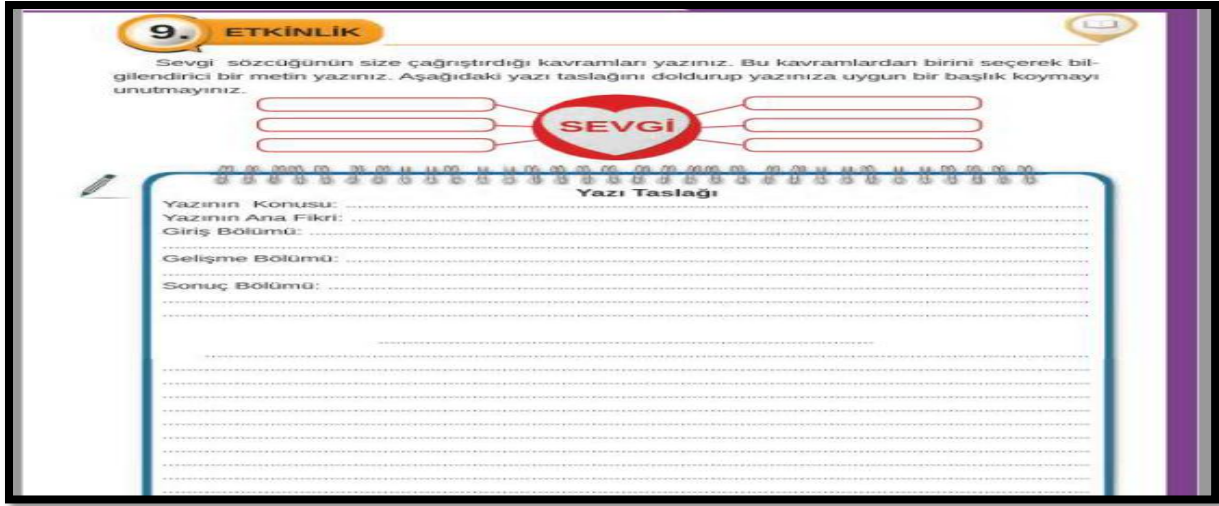
Bulgular

Çalışma kapsamında ulaşılan bulgular her bir tema, ilgili temadaki metin isimleri, metinlerdeki toplam etkinlik sayıları, metinlerdeki toplam yazma etkinlikleri ve bu yazma etkinliklerinin yaratıcı yazmaya uygunluk durumu bağlamında tablolar halinde sunulmuştur.

Tablo 1. "Erdemler" Temasındaki Metinlerde Yer Alan Yazma Etkinliklerinin Yaratıcı Yazmaya Uygunluğu

Metin Adı	Metindeki Toplam Etkinlik Sayısı	Metindeki Yazma Etkinliği Sayısı	Yazma Etkinliklerinin Yaratıcı Yazmaya Uygunluk Durumu		
			Evet	Kısmen	Hayır
İyimserlik ve Kötümserlik Üzerine	9	4	2	2	-
Kaşığı	8	2	1	1	-
İnsanla Güzel	8	3	1	2	-
Toplam	25	9	4	5	0

Tablo 1 incelendiğinde "Erdemler" temasındaki metinlerde toplam 25 etkinlik bulunduğu bunlardan 9'unun ise yazma etkinliği olduğu görülmektedir. Yazma etkinliklerinin 4'ünün yaratıcı yazmaya doğrudan uygun olduğu 5'inin ise kısmen uygun olduğu tespit edilmiştir. Bu temada yer alan ve yaratıcı yazmaya uygun olduğu düşünülen bir yazma etkinliği örneği aşağıda verilmiştir.

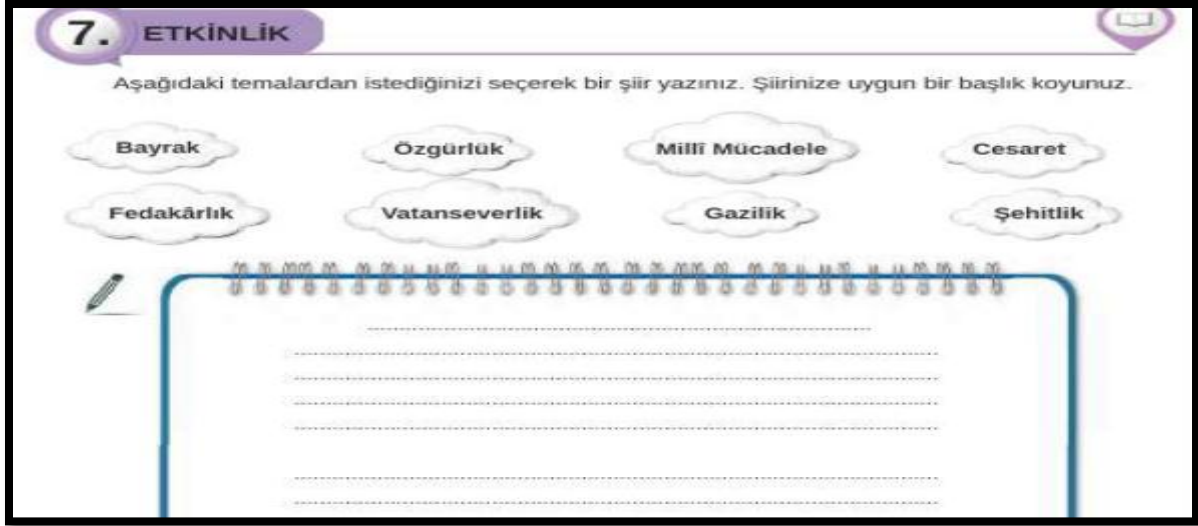

Şekil 1. Erdemler Temasında Yer Alan Bir Etkinlik

Tablo 2. “Milli Mücadele ve Atatürk” Temasındaki Metinlerde Yer Alan Yazma Etkinliklerinin Yaratıcı Yazmaya Uygunluğu

Metin Adı	Metindeki Toplam Etkinlik Sayısı	Metindeki Yazma Etkinliği Sayısı	Yazma Etkinliklerinin Yaratıcı Yazmaya Uygunluk Durumu		
			Evet	Kısmen	Hayır
Bayrağımızın Altında	7	2	1	1	-
Atatürk ve Müzik	7	1	-	1	-
Kınalı Ali'nin Mektubu	8	2	1	-	1
Toplam	22	5	2	2	1

Tablo 2 incelendiğinde “Milli Mücadele ve Atatürk” temasındaki metinlerde toplam 22 etkinlik bulunduğu bunlardan 5’inin ise yazma etkinliği olduğu görülmektedir. Yazma etkinliklerinin 2’sinin yaratıcı yazmaya doğrudan uygun olduğu 2’sinin kısmen uygun olduğu 1’inin ise uygun olmadığı tespit edilmiştir. Bu temada yer alan ve yaratıcı yazmaya uygun olduğu düşünülen bir yazma etkinliği örneği aşağıda verilmiştir.

Şekil 2. Milli Mücadele ve Atatürk Temasında Yer Alan Bir Etkinlik

Tablo 3. "Bilim ve Teknoloji" Temasındaki Metinlerde Yer Alan Yazma Etkinliklerinin Yaratıcı Yazmaya Uygunluğu

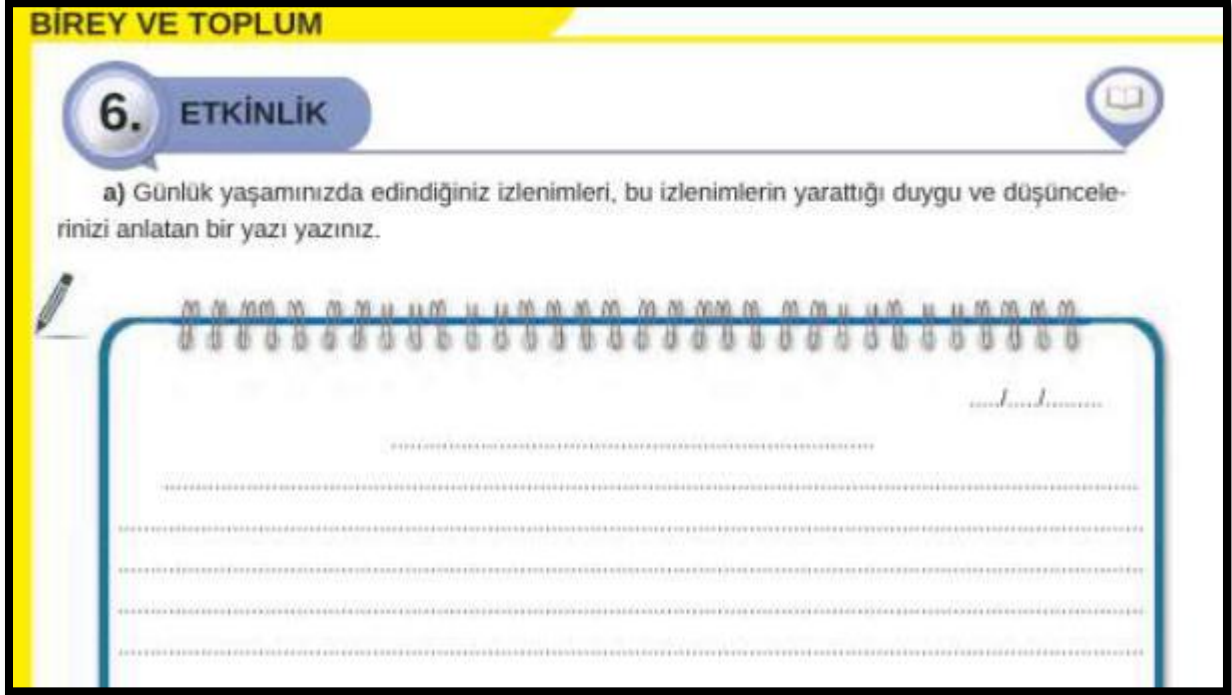
Metin Adı	Metindeki Toplam Etkinlik Sayısı	Metindeki Yazma Etkinliği Sayısı	Yazma Etkinliklerinin Yaratıcı Yazmaya Uygunluk Durumu		
			Evet	Kısmen	Hayır
Gündelik Hayatımızda E-Hastalıklar	10	2	1	1	-
Simit ve Peynir'le Bilim İnsanı Öyküleri	8	1	-	1	-
Parktaki Bilim	8	2	1	-	1
Toplam	26	5	2	2	1

Tablo 3 incelendiğinde "Bilim ve Teknoloji" temasındaki metinlerde toplam 26 etkinlik bulunduğu bunlardan 5'inin ise yazma etkinliği olduğu görülmektedir. Yazma etkinliklerinin 2'sinin yaratıcı yazmaya doğrudan uygun olduğu 2'sinin kısmen uygun olduğu 1'nin ise uygun olmadığı tespit edilmiştir.

Tablo 4. "Birey ve Toplum" Temasındaki Metinlerde Yer Alan Yazma Etkinliklerinin Yaratıcı Yazmaya Uygunluğu

Metin Adı	Metindeki Toplam Etkinlik Sayısı	Metindeki Yazma Etkinliği Sayısı	Yazma Etkinliklerinin Yaratıcı Yazmaya Uygunluk Durumu		
			Evet	Kısmen	Hayır
Kaldırımlar	7	1	-	1	-
Portakal	7	2	1	-	1
Dilimiz Kuşatma Altında	8	2	1	1	-
Toplam	22	5	2	2	1

Tablo 4 incelendiğinde “Birey ve Toplum” temasındaki metinlerde toplam 22 etkinlik bulunduğu bunlardan 5’inin ise yazma etkinliği olduğu görülmektedir. Yazma etkinliklerinin 2’sinin yaratıcı yazmaya doğrudan uygun olduğu 2’sinin kısmen uygun olduğu 1’inin ise uygun olmadığı tespit edilmiştir. Bu temada yer alan ve yaratıcı yazmaya uygun olduğu düşünülen bir yazma etkinliği örneği aşağıda verilmiştir.

Şekil 3. Birey ve Toplum Temasında Yer Alan Bir Etkinlik

Tablo 5. “Zaman ve Mekân ” Temasındaki Metinlerde Yer Alan Yazma Etkinliklerinin Yaratıcı Yazmaya Uygunluğu

Metin Adı	Metindeki Toplam Etkinlik Sayısı	Metindeki Yazma Etkinliği Sayısı	Yazma Etkinliklerinin Yaratıcı Yazmaya Uygunluk Durumu		
			Evet	Kısmen	Hayır
Eşref Saat	7	3	1	1	1
Türkiye	7	3	1	1	1
Peri Bacaları	7	2	1	-	1
Toplam	21	8	3	2	3

Tablo 5 incelendiğinde “Zaman ve Mekân” temasındaki metinlerde toplam 21 etkinlik bulunduğu bunlardan 8’inin ise yazma etkinliği olduğu görülmektedir. Yazma etkinliklerinin 3’ünün yaratıcı yazmaya doğrudan uygun olduğu 2’sinin kısmen uygun olduğu 3’ünün ise uygun olmadığı tespit edilmiştir. Bu temada yer alan ve yaratıcı yazmaya uygun olduğu düşünülen bir yazma etkinliği örneği aşağıda verilmiştir.

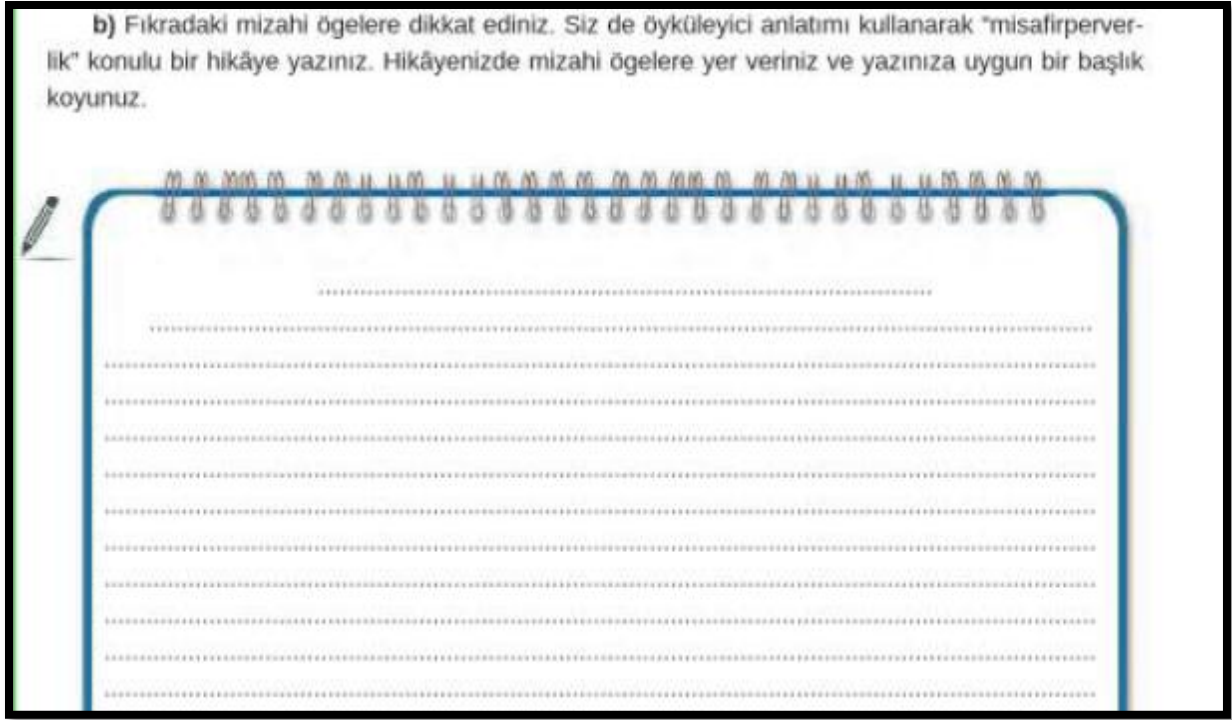

Şekil 4. Zaman ve Mekân Temasında Yer Alan Bir Etkinlik

Tablo 6. "Milli Kültürümüz" Temasındaki Metinlerde Yer Alan Yazma Etkinliklerinin Yaratıcı Yazmaya Uygunluğu

Metin Adı	Metindeki Toplam Etkinlik Sayısı	Metindeki Yazma Etkinliği Sayısı	Yazma Etkinliklerinin Yaratıcı Yazmaya Uygunluk Durumu		
			Evet	Kısmen	Hayır
Göç Destanı	9	3	1	1	1
Vatan Sevgisini İçten Duyanlar	10	1	-	1	-
Bir Fincan Kahve	7	1	-	1	-
Toplam	26	5	1	3	1

Tablo 6 incelendiğinde "Milli Kültürümüz" temasındaki metinlerde toplam 26 etkinlik bulunduğu bunlardan 5'inin ise yazma etkinliği olduğu görülmektedir. Yazma etkinliklerinin 1'inin yaratıcı yazmaya doğrudan uygun olduğu 3'ünün kısmen uygun olduğu 1'inin ise uygun olmadığı tespit edilmiştir. Bu temada yer alan ve yaratıcı yazmaya uygun olduğu düşünülen bir yazma etkinliği örneği aşağıda verilmiştir.

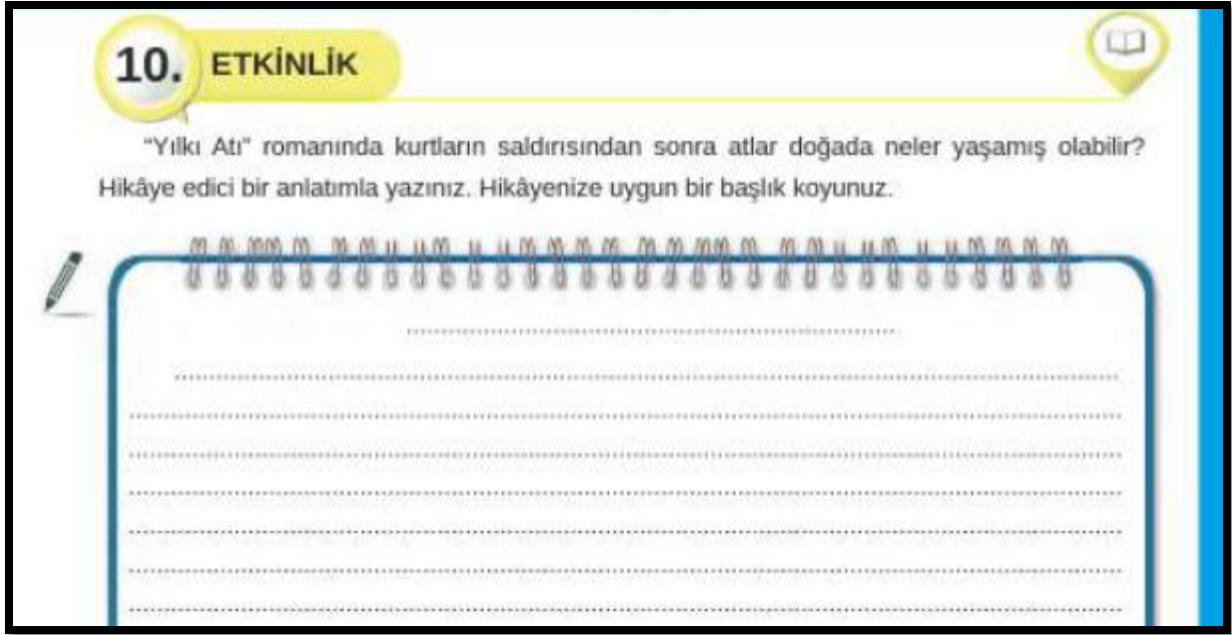

Şekil 5. Milli Kültürümüz Temasında Yer Alan Bir Etkinlik

Tablo 7. "Doğa ve Evren" Temasındaki Metinlerde Yer Alan Yazma Etkinliklerinin Yaratıcı Yazmaya Uygunluğu

Metin Adı	Metindeki Toplam Etkinlik Sayısı	Metindeki Yazma Etkinliği Sayısı	Yazma Etkinliklerinin Yaratıcı Yazmaya Uygunluk Durumu		
			Evet	Kısmen	Hayır
Yılkı Atı	10	3	1	-	2
Rüzgâr	8	3	1	1	1
Gündüzünü Kaybeden Kuş	8	3	1	1	1
Toplam	26	9	3	2	4

Tablo 7 incelendiğinde "Doğa ve Evren" temasındaki metinlerde toplam 26 etkinlik bulunduğu bunlardan 9'unun ise yazma etkinliği olduğu görülmektedir. Yazma etkinliklerinin 3'ünün yaratıcı yazmaya doğrudan uygun olduğu 2'sinin kısmen uygun olduğu 4'ünün ise uygun olmadığı tespit edilmiştir. Bu temada yer alan ve yaratıcı yazmaya uygun olduğu düşünülen bir yazma etkinliği örneği aşağıda verilmiştir.

Şekil 6. Doğa ve Evren Temasında Yer Alan Bir Etkinlik

Tablo 8. “Vatandaşlık” Temasındaki Metinlerde Yer Alan Yazma Etkinliklerinin Yaratıcı Yazmaya Uygunluğu

Metin Adı	Metindeki Toplam Etkinlik Sayısı	Metindeki Yazma Etkinliği Sayısı	Yazma Etkinliklerinin Yaratıcı Yazmaya Uygunluk Durumu		
			Evet	Kısmen	Hayır
Haritada Bir Nokta	9	2	1	-	1
Yaşamaya Dair	7	2	1	1	-
Kalbim Rumeli’de Kaldı	8	4	1	-	3
Toplam	24	8	3	1	4

Tablo 8 incelendiğinde “Vatandaşlık” temasındaki metinlerde toplam 24 etkinlik bulunduğu bunlardan 8’inin ise yazma etkinliği olduğu görülmektedir. Yazma etkinliklerinin 3’ünün yaratıcı yazmaya doğrudan uygun olduğu 1’inin kısmen uygun olduğu 4’ünün ise uygun olmadığı tespit edilmiştir. Bu temada yer alan ve yaratıcı yazmaya uygun olduğu düşünülen bir yazma etkinliği örneği aşağıda verilmiştir.

Şekil 7. Vatandaşlık Temasında Yer Alan Bir Etkinlik

Tablo 9.8. Sınıf Türkçe Ders Kitabındaki Etkinliklerin Yaratıcı Yazmaya Uygunluğu

Kitaptaki Tema Sayısı	Kitaptaki Metin Sayısı	Kitaptaki Toplam Etkinlik Sayısı	Kitaptaki Toplam Yazma Etkinliği Sayısı	Kitaptaki Yazma Etkinliklerinin Yaratıcı Yazmaya Uygunluk Durumu		
				Evet	Kısmen	Hayır
8	24	192	54	20	19	15
			% 100	% 37,03	% 35,18	% 27,77

Tablo 9 incelendiğinde 8.sınıf Türkçe ders kitabında 8 tema, 24 okuma metni ve 192 etkinliğin yer aldığı görülmektedir. Toplam 192 etkinliğin 54'ü yazma etkinliğidir. Yazma etkinlikleri toplam etkinliklerin %28,12'sini oluşturmaktadır. Öte yandan toplam 54 yazma etkinliğinden 20'sinin (% 37,03) yaratıcı yazmaya doğrudan uygun olduğu, 19'unun (% 35,18) kısmen uygun olduğu ve 15'inin (% 27,77) ise uygun olmadığı görülmektedir.

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Yazma becerisi, kişinin duygu, düşünce ve izlenimlerini sistematik bir şekilde kaleme dökmesi olarak tanımlanabilir. Yaratıcı yazma ise, "öğrencilerin sıra dışı, dikkat çekici ve çeşitli konularda düşüncelerini, duygularını, hayal gücünü kullanarak istediği şekilde yazabilmesidir" (Aydın, 2019). Bu bağlamda yaratıcı yazma etkinliklerinin, öğrenciye birçok açıdan faydası bulunmaktadır. Öğrenciler, yazarken kendini tanıma süreci içine girer; düşüncelerinin değerli olduğunu hisseder, yazma öz güveni ve özgürlüğüne sahip olur (Aydın ve Kaya, 2021). Ortaokul öğrencilerinin Türkçe derslerinde en fazla metinlerde yer alan etkinliklerle dersi işlediği düşünüldüğünde etkinliklerin öğrencilerin bu becerisini geliştirmesi de önemlidir. Etkinliklerin yanı sıra öğretmenin de öğrencilerin yaratıcı yazma

becerilerine katkıda bulunması gerekir. Oral (2008) yaratıcı yazma sürecinde öğretmenlerin temel görevlerinden birinin de öğrencileri düşündürüp yazmaya istekli hale getirmek olduğunu belirtir.

Ortaokul 8. sınıf Türkçe ders kitabındaki yazma etkinliklerinin yaratıcı yazmaya uygunluk açısından değerlendirildiği bu çalışmada 8 tema, 24 okuma metni ve toplam 192 etkinlik incelenmiş ve çalışmada toplam yazma etkinliği sayısının 54 olduğu saptanmıştır. 54 yazma etkinliğinden 20'sinin (% 37,03) yaratıcı yazmaya doğrudan uygun olduğu, 19'unun (% 35,18) kısmen uygun olduğu ve 15'inin (% 27,77) ise uygun olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu veriler, yazma etkinlikleri içerisinde yaratıcı yazma etkinliklerine nispeten iyi oranda yer verildiğini göstermektedir. Kısmen uygun olan etkinliklerin oranı da (%35, 18) düşünüldüğünde bu verinin daha anlamlı hale geldiği anlaşılmaktadır. Uyğun (2019), 2018 Türkçe Dersi Öğretim Programı'ndaki yazma kazanımlarının ve Türkçe ders kitaplarındaki (5., 6., 7. ve 8. sınıf) etkinliklerin yaratıcı yazma becerisine uygunluğunu incelediği çalışmasında Türkçe ders kitaplarında toplam 185 yazma etkinliği olduğunu bunlardan da 78'inin yaratıcı yazma becerisini geliştirmeye uygun nitelikte olduğunu saptamıştır.

Çalışmada ulaşılan bir diğer sonuç ise yaratıcı yazmaya uygun etkinliklerin ders kitabındaki bütün temalarda yer almış olmasıdır. Temalar bazında düzensiz bir dağılım olsa da her temada yaratıcı yazma etkinliğine doğrudan uygun en az bir etkinlik olması da önemlidir. Çarkıt (2019: 1), 5. sınıf Türkçe ders kitabı yazma etkinliklerinin yaratıcı yazma bağlamında değerlendirdiği çalışmasında benzer sonuca ulaşmıştır. İlgili çalışmada bütün temalarda yaratıcı yazma çalışmalarına yer verildiği, temalara göre yaratıcı yazma etkinliklerinin düzensiz bir dağılım gösterdiği tespit edilmiştir.

Türkçe ders kitaplarında yer alan etkinliklerin Türkçe dersi öğretim programlarında yer alan kazanımları gerçekleştirecek özellikte olması gerekir. Bu bağlamda alan yazında Türkçe dersi öğretim programlarında yer alan yazma kazanımlarının yaratıcı yazmaya uygunluğunu inceleyen çalışmalar bulunmaktadır. Bulut ve Çiftçi (2014) 2006 Türkçe Dersi (6, 7, 8. sınıflar) Öğretim Programı'nda yer alan yazma kazanımlarının yaratıcı yazmaya uygunluğunu inceledikleri çalışmalarında uzman görüşü sonucunda 42 yazma kazanımından 10'unun yaratıcı yazmaya uygun olduğunu tespit etmişlerdir. Uyğun (2019), 2018 Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda yer alan yazma kazanımlarının sınırlı bir kısmının, yaratıcı yazma becerisini geliştirmeye uygun nitelikte olduğunu tespit etmiştir. Sarıkaya (2020) da 2015 ve 2018 Türkçe Dersi Öğretim Programlarındaki yazma kazanımlarının yaratıcı yazmaya uygunluğunu belirlediği çalışmasında 2015 Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda yer alan 48 yazma kazanımından 19'unun yaratıcı yazmaya uygun olduğunu, 2018 Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda yer alan 55 yazma kazanımından 23'ünün yaratıcı yazmaya uygun olduğunu saptamıştır. Bu bulgular Türkçe dersi öğretim programlarında yaratıcı yazmaya uygun kazanım sayısının yeterli olmadığını göstermektedir.

Çalışmada ulaşılan sonuçlar bağlamında diğer sınıf düzeylerindeki (5., 6. ve 7. sınıflar) Türkçe ders kitaplarında yer alan yazma etkinliklerinin yaratıcı yazma becerisine

uygunluğunun araştırılması, öğrencilerin yaratıcı yazma becerilerini geliştirici uygulamalı çalışmaların artırılması ve yaratıcı yazma konusunda sadece Türkçe öğretmenlerine değil tüm öğretmenlere destekleyici eğitimin sunulması gerektiği önerilmektedir.

Kaynakça

- Ak, E. (2011). Yaratıcı Yazma Etkinliklerinin İlköğretim 5. Sınıf Öğrencilerinin Türkçe Dersindeki Yazılı Anlatım Becerileri Üzerindeki Etkisi. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. İzmir.
- Akyol, H. (2000). Yazı Öğretimi. *Milli Eğitim Dergisi*. S. 146, s. 37-48.
- Aydın, E. (2019). *Yabancılar Türkçe öğretiminde dijital hikâye anlatımının yaratıcı yazma becerisine etkisi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, İnönü Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Malatya.
- Aydın, E. ve Kaya, M. (2021). Yazma yöntem ve teknikleri. M. N. Kardeş (Ed) içinde, *Yazma eğitimi* (s.181-214). Ankara: Pegem Akademi Yay.
- Beydemir, A. (2010). *İlköğretim 5. sınıf Türkçe dersinde yaratıcı yazma yaklaşımının yazmaya yönelik tutumlara, yaratıcı yazma ve yazma erişimine etkisi*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Pamukkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü: Denizli.
- Bulut, K.; Çiftçi, Ö. (2014). 2006 Türkçe Dersi (6, 7, 8. Sınıflar) Öğretim Programı'nda Yer Alan Yazma Kazanımlarının Yaratıcı Yazmaya Uygunluğu. *International Journal of Language Academy Volume 2/4*. s. 375-384.
- Carter, C., Bishop, J. ve Kravts, L. (2002). *Key to effective learning* (3 rd Ed.), New Jersey: Printice Hall.
- Covey, Stephen, R. (2006). *Etkili insanların yedi alışkanlığı*(29. Basım, çev. Osman & Filiz Nayır Deniztekin). İstanbul: Varlık Yayınları.
- Çarkıt, C. (2019). 5. sınıf Türkçe ders kitabı yazma etkinliklerinin yaratıcı yazma bağlamında değerlendirilmesi, III. Uluslararası Eğitim Bilimleri ve Sosyal Bilimler Sempozyumu, 25-27 Haziran Nevşehir.
- Demir, T. (2012). Türkçe eğitiminde yaratıcı yazma becerisini geliştirme ve küçürek öykü. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9, 343-357.
- Dikici, A. (2001). Sanat Eğitiminde Yaratıcılık. *Milli Eğitim Dergisi*. S. 149.
- Hui, A. (2007). *Effects of goal orientation and self regulation on creative behaviors*. *Unpublished Doctoral Dissertation*. The Chinese University of Hong Kong.
- Karadağ Yılmaz, R. ve Erdoğan, Ö. (2019). Yazma, yaratıcı yazma eğitimi. H. Akyol ve A. Şahin (Editörler), *Türkçe Öğretimi* (ss. 55-80). Pegem Akademi.
- Kırmızı, F. S. (2011). Yaratıcı yazma ürünlerinin bazı ölçütler açısından değerlendirilmesine ilişkin nitel bir çalışma. *Dil Dergisi*, 151, 22-35.

- Koray, Ö. (2004). Yaratıcı Düşünme Tekniklerinden Altı Düşünme şapkası ve Nitelik Sıralama Tekniklerinin Fen Derslerinde Uygulanmasına Yönelik Öğrenci Görüşleri. XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı. (6-9 Temmuz 2004). Malatya. İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi.
- Maltepe, S. (2006). Yaratıcı Yazma Yaklaşımı Açısından Türkçe Derslerindeki Yazma Süreçlerinin ve Ürünlerinin Değerlendirilmesi. *Yayımlanmamış Doktora Tezi*. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara.
- MEB. (2019). Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Türkçe (8) Ders Kitabı. Ankara.
- Miles M.B. & Huberman A. M. (1994). *Qualitative Data Analysis: An Expanded Sourcebook*. 2nd Edition. Calif: SAGE Publications.
- Oral, G. (2008). Yine yazı yazıyoruz - okulda, işyerinde, evde kullanılacak yaratıcı yazı uygulamaları. Ankara: Pegem Akademi.
- Özbay, M. (2009). Türkçe özel öğretim yöntemleri II. Ankara: Öncü Kitap.
- Özdemir, S. (2008). Orta Öğretim Seçme Sınavında Başarılı Olan Öğrencilerin Yazılı Anlatım Becerileri Üzerine Bir İnceleme. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara.
- Özer, S., & Şahan, M. (2011). *Yaratıcı yazma ve yaratıcı dramının Türkçe derslerinde kullanımı ve atölye örnekleri*. Denizli.
- Özmen, H. ve Karamustafaoğlu, O. (2019). *Eğitimde araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Yayınları.
- Öztürk, E. (2007). İlköğretim Beşinci Sınıf Öğrencilerinin Yaratıcı Yazma Becerilerinin Değerlendirilmesi. *Yayımlanmamış Doktora Tezi*. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara.
- Robinson, K. (2008). *Out of our minds learning to be creative*. UK, by Capstone Publishing Limited.
- San, İ. (2008). *Sanat ve eğitim - yaratıcılık, temel sanat kuramları, sanat eleştirisi yaklaşımları*. Ankara: Ütopya Yayınları.
- Sarikaya, B. (2020). Yazma kazanımlarının yaratıcı yazmaya uygunluğu (2015 ve 2018 Türkçe dersi öğretim programları örnekleri). *Türkiye Eğitim Dergisi*, 5(1), 42-55.
- Temizkan, M. (2010). Türkçe Öğretiminde yaratıcı yazma becerilerinin geliştirilmesi. *Tübar-XXVII*. Bahar, 621-642.
- Uyğun, A. (2019). 2018 Türkçe Dersi Öğretim Programındaki Yazma Kazanımlarının ve Ders Kitaplarındaki Etkinliklerin Yaratıcı Yazma Becerisine Uygunluğunun İncelenmesi. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Muğla.
- Uyğun, A. ve Çetin, D. (2020). 2018 Türkçe dersi öğretim programındaki yazma kazanımlarının yaratıcı yazma becerisine uygunluğu. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 8(1), 1-13.

- Yaman, S. ve Yalçın, N. (2005). Fen Bilgisi Öğretiminde Probleme Dayalı Öğrenme Yaklaşımının Yaratıcı Düşünme Becerisine Etkisi. *İlköğretim Online*, IOO Dergisi. C. 4, S. 1, s. 42-52.
- Yenilmez, K. ve Yolcu, B. (2007). Öğretmen Davranışlarının Yaratıcı Düşünme Becerilerinin Gelişimine Katkısı. *Sosyal Bilimler Dergisi*. S. 18, s. 95-105.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yüksel, T. (2016). *Ortaokul 5.sınıf Türkçe derslerinde uygulanan yaratıcı yazma etkinliklerinin öğrencilerin yazmaya yönelik tutumlarına ve sözel yaratıcılıklarına etkisinin incelenmesi*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Akdeniz Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü: Antalya.